

Kapitola 1

LSD versus konvence – přehled

Drahý tatínku,

právě jsem pochopila, proč se lidé tak naivně těší do nebe. Když jsem ležela na lavičce a dívala se na oblohu, byla modrobílá. Nejdříve jsem si říkala, že jsou tam nebesa a taky tam žije Bůh. Viděla jsem krásné, sněhové obláčky... světloučké a nadýchané jako mlha, a taky jsem viděla tebe, tati. Uvědomila jsem si, že lidé chtějí tam nahoru, aby zas byli s tátou. Škoda, já jsem totiž ateista! Protože v opačném případě se hned zabiju, abych se tam nahoru dostala co nejdříve.

Drahý tatínku, až umřu, všude kolem bude samá krev, kterou první déšť spláchne do země. A přímo ze mě začne růst tráva, krásná, měkoučká a zelená.

Drahý tatínku, až pak ráno půjdeš bosý trávou s kapkami rosy, tou zelenou a svěží travičkou, věz, že jsem to vlastně já, tatínku.

Běž určitě naboso. Botou se na trávu nešlape. Jsem to já, tatínku. Když usneš ve stínu s hlavou na měkké zelené travičce, budu to zase já. Už se nemůžu dočkat, až se stanu trávou. Projdi se po mně jen brzo zrána, když se mlha ještě nezvedla. Ráno na mně vždycky ulpí rosa, čerstvá a voňavá. Nikdy nerozkvetu... budu ale pořád krásná, zelená a lehoučká. Tatínku. Až budeš zase sám, přijď ráno za mnou.

Slibuji, že umřu jedině tehdy, až budu úplně šťastná.

Z deníku Hany K.

Tento dopis napsala pacientka po jednom ze svých psycho-lytických sezení. Po čtrnácti letech zcela neúspěšných pokusů dostat se z podivného světa psychózy, hrůz, izolace, nevyslovitelných frustrací a z oceanických hlubin nekomunikativního ticha tento smutný, ale poetický dopis signalizoval otci počátek jejího vyléčení. Ještě před příchodem na kliniku byla Hana K. považována za zcela nevyléčitelnou psychotickou pacientku, odsouzenou strávit zbytek života na různých psychiatrických klinikách po celé zemi.

Po řadě psycholytických sezení se z pacientky stávala kreativní a svobodná lidská bytost. Dveře k novému životu se otevřely právě psychoterapií při využití mocných účinků halucinogenní látky LSD. Této formě léčby říkáme psycholytická terapie či podle dr. Hanse Karla Leunera psycholýza. Jak byla tato metoda objevena, jak se rozvíjela a jakých výsledků s ní bylo dosaženo, to vše je předmětem této knihy.

Nejspíše žádná jiná látka v lidské historii nezpůsobila v mysli profesionálů i laiků takový rozruch jako *diethylamid kyseliny lysergové* – LSD. LSD rozbouřilo zdánlivě poklidnou hladinu lidského kolektivního vědomí i nevědomí, saturovaného ohromujícím množstvím otisků konfliktů, a vedlo až k extrémním reakcím: od euforické radosti způsobené „požehnanou“ substancí přes její nevyhnutelné a masivní zneužívání až po nadsazené a iracionální zatracení této látky.

Celá vřava byla způsobena touto chemickou substancí přesně v době, kdy celá společnost musela čelit svému možnému rozpadu způsobenému neschopností vyrovnávat se s úzkostmi odvozenými z našeho iracionálního chování.

Jak se v historii často stává, lidstvo se dostalo do paradoxní situace: produkujeme látky umožňující lepší seberealizaci a lepší

sebeepochopení⁹, aniž bychom si osvojovali moudrost, jak tento proces kontrolovat.

Když se Aldouse Huxleyho ptali na tři největší objevy dvacátého století, označil za ně rozvoj atomové energie, rozluštění genetického kódu a objev LSD.

Dokážeme však využívat tak důležitou látku opravdu racionálně? Jaké jsou přednosti, ale i nevýhody LSD a proč se tato látka stala tak obávanou pro miliony lidských bytostí? Jak může LSD změnit systém našich hodnot a lidskou osobnost? Jsou tyto změny pozitivní, či naopak zničující pro naše dobré bytí? Mnohé z těchto otázek se pokusím společně se svou spolupracovnicí Ernou Segalovou popsat právě v této knize, pokud možno co nejlépe racionálně a bez zbytečných vášní.

Využívání halucinogenních látek není nic nového. Už před tisíci lety indiáni i další kmeny pojídali různé rostliny a houby, dobře si vědomi toho, že způsobují rozšířené stavy vědomí. Důvodem k používání těchto přírodních substancí nebyly jen pokusy navodit příjemné prožitky, i když nemůžeme pochybovat, že právě tyto emoce prožívali v tvrdém denním boji s přírodou a živly jen málokdy. Původní využití rostlin bylo spojeno s náboženskými obřady a zasvěcovacími rituály, nicméně svoji roli hrály také při uspokojování určitých, okamžitých psychologických potřeb. Tyto látky byly zcela nezbytné pro navození „kouzel“ – tedy pro jakousi primitivní formu psychoterapie.

V roce 1938¹⁰ brilantní chemik švýcarské farmaceutické firmy Sandoz dr. Albert Hofmann prožil neočekávanou intoxikací, když náhodně polknul malé množství kondenzátu látky,

⁹ A sebezničení (pozn. překl.).

¹⁰ Podle jiných pramenů to bylo v roce 1943 (pozn. red.).

s níž pracoval. Pokoušel se izolovat určité množství alkaloidů a ověřit, zda by tyto látky mohly mít nějaké terapeutické účinky. Jeho návrat domů na kole, kdy byl ještě pod vlivem svého psychedelického zážitku, je poměrně dobře znám. Tak bylo objeveno LSD. Asi o pět let později na základě Hofmannovy zprávy švýcarský psychiatr W. A. Stoll odvodil, že by Hofmannův objev mohl vyvolávat dočasné, experimentální psychotické stavy velmi podobné skutečným psychózám.

Stručně řečeno, podobný postup by mohl být velice užitečný, protože i samotnému terapeutovi umožní prožít psychotický stav a tím na vlastní kůži vše pochopit, aniž by byl sám nutně dlouhodobě psychotický. Lidé, kteří jsou ponořeni do plně rozvinuté psychózy, jsou totiž velmi špatní vědci. Bez přesného, dobře metodicky vedeného a racionálně hodnoceného vědeckého popisu, který je zajištěn proškoleným profesionálem, a bez někoho, kdo si takový stav sám neprožil, bude psychiatrie vždy svým způsobem bojem s větrnými mlýny.

Hofmann se Stollem najednou ale našli cestu. Propast mezi neurofyziologií (fyzikální funkce mozku) a psychologií se začala zužovat a do oblasti výzkumu biochemických a psychologických příčin mentálních poruch začaly vstupovat nové metody.

V Československu začal výzkum psychoterapie s pomocí LSD v roce 1953. (Historie výzkumu je popsána v další kapitole.) Vlastní práci s halucinogeny jsem zahájil v roce 1954 a postupně vás seznámím se svými výsledky, kterých jsem dosáhl psychoterapií při léčení stovek pacientů. Tato léčba je zvláštní formou psychoterapie s podporou LSD a dalších halucinogenních substancí na řízeném klinickém pracovišti. Doufám, že v této knize popíšete cestu ven z pralesa neurotických tradic, které jsme my všichni zdědili a které činí život každého druhého člověka na této planetě zcela nepřijatelným.

Cesta k psychickému zdraví

Podle mé teorie „osudového (ve smyslu celoživotního) modelu psýché“ (OMP) a „modelu patogenní konfrontace“ (MPK) je jedinou možnou cestou, jak zbavit pacienta duševní nemoci a získat pozitivní rekonstrukci jeho osobnosti, znovu ho vystavit jeho patogenní, tj. nemoc vyvolávající minulosti, a to v příznivých podmínkách a za podpory terapeutického prostředí. Terapie se musí zaměřovat současně na pět oblastí či modelů: neurofyziologický model – působíme na „hardware“ – a na čtyři informační oblasti (intrapsychickou, interpersonální, psychosomatickou a hodnotovou orientaci).

Náš vnitřní psychický život je něco jako předměty plovoucí na hladině. Dvě třetiny naší, ať již zdravé, či narušené psýché jsou uloženy hluboko pod úrovní našeho vědomí, a tak vlastně vnímáme pouhou jednu třetinu vyvěrající na povrch. Proto jsem dost skeptický ke všem terapeutickým metodám, které spoléhají výhradně na schopnost pacienta racionálně pochopit svoje problémy. Metody, jež nemají přístup do nevědomí, mají podle mého názoru jen omezený význam.

LSD a další psychotropní látky mají obrovskou heuristickou hodnotu; literárně řečeno, mohou *útočit* na oblasti nevědomí, o kterých jsem psal výše, a simultánně tak ovlivňovat nejen „hardware“, ale i „software“ v „*in statu nascendi*“. Psychotropní látky překlenují propast mezi strukturálním a funkčním; mezi fyziologickými genetickými vlohami a naším naprogramováním, stejně tak jako mezi neurochemií, psychoanalýzou, psychosomaticky orientovaným přístupem a transcendentálními formami léčby. LSD a podobné látky nám odkrývají přímý vstup do světa ukrytého v naší nevědomé mysli.